

2/2021 | Policy Brief | Tietoa lääkepoliittisen päätöksenteon tueksi
Rationaalisen lääkehoidon tutkimusverkosto

Antikolinergisten lääkkeiden käyttö iäkkäillä yleistä

U. Aalto, M-O. Rinkinen, K. Pitkälä

lääkkeiden lääkityksen arviointi vaatii tietoa ja osaamista

- Antikolinergisten lääkkeiden käyttöä ja erityisesti usean antikolinergin käytöstä aiheutuvaa kuormaa iäkkäillä tulisi vähentää niihin liittyvien haittavaikutusten vuoksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hauraimpien ja muistisairaiden antikolinergiseen lääkitykseen.
- Antikolinergisen kuorman tunnistamiseen olisi hyvä kiinnittää enemmän huomiota ja mahdollisuuksien mukaan valikoida lääkeryhmistä sellaisia valmisteita, joilla ei ole antikolinergista vaikutusta.
- Tärkeimpiä antikolinergisiä lääkeaineryhmiä ovat ikääntyneillä ainakin psyykenlääkkeet ja muut keskushermostoon vaikuttavat lääkkeet.

Antikolinergisten lääkkeiden käyttöön liittyviä tekijöitä iäkkäillä

Useilla lääkkeillä on antikolinergisia haittavaikutuksia, joita ovat mm. huimaus, kaatumiset ja kognition heikentyminen. Hauraat, monisairaavat iäkkäät ovat erityisen alttiita näiden lääkkeiden etenkin keskushermostoon kohdistuville haitoille. Tutkimusten tavoitteena oli selvittää, miten antikolinergisten lääkkeiden käyttö on muuttunut 2000-luvulla.

Keskeiset tulokset

Keskeisiä ikääntyneiden käyttämiä antikolinergisiä lääkkeitä ovat psyykenlääkkeet, kuten antipsykootit, bentsodiatsepiinit ja masennuslääkkeet, joista erityisesti

pieniannoksinen mirtatsapiini, sekä unilääkkeet ja opioidit.

Ympäri vuorokautisen hoidon asukkaista jopa joka toinen käyttää jotain antikolinergistä lääkettä, ja palveluasumisessa antikolinergisten lääkkeiden käyttäjien osuus on ollut jopa noususuuntainen lähivuosien aikana.

Kotona asuvilla ikääntyneillä antikolinergisten lääkkeiden käyttö on vähäisempää, ja niiden käyttö on vähentynyt kahden vuosikymmenen kuluessa.

Ympäri vuorokautisen hoidon asukkailla havaittiin yhteys antikolinergisten lääkkeiden käytön ja heikomman psyykkisen hyvinvoinnin välillä. Kotona asuvilla suurempi antikolinergisten lääkkeiden käyttö on yhteydessä korkeampaan ikään, heikompaan terveydentilaan ja naissukupuoleen.

Tutkimuksen aineisto ja menetelmät

Kyseessä on neljän kohortin (v. 2003, 2007, 2011 ja 2017) poikkileikkaustutkimukset, joissa aineistona on helsinkiläisen ympärivuorokautisen hoidon (laitos- ja palveluasuminen) asukkaat.

Kotona asuvien ikääntyneiden koskevassa tutkimuksessa aineistona on kolme poikkileikkaustutkimusta (1999, 2009 ja 2019) kotona asuvista vähintään 75-vuotiaista helsinkiläisistä (Helsingin Vanhustutkimus). Heille toteutettiin kirjekysely.

Lisälukemista

Aalto UL, ym. Temporal trends in the use of anticholinergic drugs among older people living in long-term care facilities in Helsinki. *Drugs Aging* (2020) 27:27-34.

Aalto U. Anticholinergic drug use in long-term care facilities. Helsingin yliopisto. Unigrafia 2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-6809-2>

Lisätietoja

Ulla Aalto, LL (väit.), geriatrian ja yleislääketieteen erikoislääkäri, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala, Kotihoidon lääkärit ulla.aalto@fimnet.fi

Mikko-Oskari Rinkinen, LK

Kaisu Pitkälä, LKT, yleislääketieteen professori, Helsingin Yliopisto

Ei sidonnaisuuksia.